

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПРАКТИКА ПЕРЕДДИПЛОМНА

Методичні вказівки
для здобувачів вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
«Політичні технології та аналітика»
денної форми навчання

Суми
Сумський державний університет
2023

Практика переддипломна : методичні вказівки для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Політичні технології та аналітика» / укладачі: А. М. Костенко, С. М. Король. – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 29 с.

Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

Зміст

Вступ	4
1. Ознайомлення студентів із специфікою майбутньої спеціальності на базі практики	7
1.1. Цільові орієнтації переддипломної практики	7
1.2. Зміст переддипломної практики	9
1.3. Етапи проходження переддипломної практики	11
2. Організація й форми контролю переддипломної практики	13
2.1. Бази переддипломної практики	13
2.2. Обов'язки магістрантів-практикантів	15
2.3. Обов'язки керівника переддипломної практики	15
2.4. Звітна документація	17
3. захист переддипломної практики	23
3.1. Процедура захисту	23
3.2. Форма та критерії оцінювання переддипломної практики	24
Список рекомендованої літератури	26
Додатки	27

Вступ

Переддипломна практика, яку здобувачі вищої освіти за ОПП «Політичні технології та аналітика» другого (магістерського) рівня вищої освіти проходять у третьому семестрі навчання, є обов'язковим освітнім компонентом, метою якого є інтегрований розвиток у здобувачів компетентностей політичних технологій, дослідницьких і викладацьких, в умовах професійної діяльності.

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти за ОПП «Політичні технології та аналітика» передбачає апробацію й упровадження результатів наукового дослідження здобувача в практичну діяльність політичного технолога, аналітика та викладача ЗВО. Переддипломна практика здобувачів вищої освіти за ОПП «Політичні технології та аналітика» складається з:

1) Ознайомлення з установою/організацією – базою практики. Вивчення аспектів роботи політичних партій, громадсько-політичних організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування в сфері розроблення та управління політичними технологіями та підготовки аналітики;

2) Збір та первинна обробка емпіричних даних, необхідних для виконання магістерської роботи. Емпіричні дані, зібрані в результаті проходження практики, повинні включати теоретичну та практичну вихідну інформацію, її аналіз, розрахунки та сформований проєкт рекомендацій, необхідні для дипломної роботи.

Кожна зі складових переддипломної практики має свої завдання, виконання яких у сукупності передбачає закріплення й реалізацію в умовах професійної діяльності компетентностей, яких набувають здобувачі освіти. Це, по-перше, інтегральна компетентність: здатність вирішувати складні завдання та проблеми в процесі навчання й професійної діяльності в галузі політології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю й невизначеністю умов і вимог. А, по-друге, – комплекс загальних і спеціальних компетентностей:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 8. Здатність спілкуватися іноземною мовою

ФК 3. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ФК 5. Спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

ФК 8. Спроможність володіти навичками політичного аналізу, консалтингу, розробки та реалізації суспільно-політичних проєктів та практики застосування політичних технологій.

ПР 1. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.

ПР 2. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.

ПР 6. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.

ПР 7. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

ПР 8. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних

напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.

ПР 11. Професійно виконувати політико-організаційні, науково-дослідницькі, експертно-аналітичні та консультаційні функції на місцевому, національному та міжнародному ринку праці.

Основою змісту і структури програми переддипломної практики у ЗВО є такі *принципи*:

- єдності та взаємозв'язку теорії й практики (можливість практичного застосування теоретичних знань);

- дослідницького підходу до діяльності (можливість досліджувати політичні процеси та застосовувати політичні технології);

- диференційованого підходу (можливість вибору об'єкта практики відповідно до інтересів, нахилів і здібностей студентів, що сприяє професійному становленню майбутніх фахівців);

- реалізації творчого потенціалу (можливість самостійно використовувати одержані під час практики результати).

Тривалість практики переддипломної – 4 тижнів протягом 3-го семестру. Обсяг становить 6 кред. ЄКТС, 180 год.

1. Ознайомлення студентів із специфікою майбутньої спеціальності на базі практики

1.1. Цільові орієнтації переддипломної практики

Метою переддипломної практики є ознайомлення студентів із специфікою майбутньої спеціальності, закріплення і розширення у студента професійних практичних знань, вмінь та навичок, необхідних для виконання кваліфікаційної роботи та надалі для ефективної діяльності у сфері політичних технологій та аналітики.

Переддипломна практика передбачає такі загальні завдання:

- поглиблення та закріплення здобутих у процесі навчання теоретичних знань з таких дисциплін: «Політичні технології та аналітика», «Взаємодія органів державної влади із громадськістю», «Міське самоврядування зі змістовним модулем: «Децентралізація та управління в громадах», «Сучасні виклики глобальної та регіональної безпеки зі змістовним модулем: «Збройні конфлікти в сучасному світі», «Методологія політичних досліджень», «Громадсько-політична участь: теорія та практика проектної діяльності».

- виконання практичних завдання в структурному підрозділі органу влади, політичній партії чи іншій громадсько-політичній установі, використовуючи сучасні методи і засоби політичної науки;

- навчання на основі досліджень передбачає збір та обробка емпіричних даних для дипломної роботи;

- формування навичок роботи у колективі у якості як виконавця так і куратора робіт;

- розвивиток навичок самостійного навчання, критичного аналізу, синтезу та аналітичного мислення.

Відповідно до вищенаведених програмних результатів практики переддипломної в організаціях магістрант зможе::

Відповідно до наведених вище обов'язкових програмних результатів переддипломної практики у профільних організаціях магістранти-практиканти повинні **знати**:

- основні види професійної діяльності політтехнолога/аналітика;
- статус та особливості профільної організації/бази практики та її внутрішньої структури;
- етичні аспекти роботи в організації;
- базові технології та методики роботи організації\бази практики;
- вимоги до організації та проведення заходів політичного спрямування чи політологічного дослідження;
- методи кількісних та якісних досліджень та оброблення результатів для підготовки якісної аналітики;
- нормативну базу та етичні засади, що регламентують діяльність організацію та роботу персоналу і керівництва організацій.

Після проходження практики в організаціях магістранти-практиканти повинні **вміти**:

- аналізувати цілі, структуру організації та надавати рекомендації щодо її оптимізації;
- дотримуватися етичних вимог до професійної діяльності політтехнолога/аналітика;
- обирати технології та методики, відповідні конкретній соціально-політичній ситуації та цільовій групі ;
- проводити політологічне дослідження, кількісно та якісно обробляти отримані результати та робити аналітичні висновки;
- аналізувати конкурентне середовище і надавати обґрунтовані рекомендації по вдосконаленню діяльності організацій;
- визначати рівень власної професійної компетентності та формулювати запит щодо необхідних напрямків професійного розвитку.

Практико-орієнтоване навчання передбачає виконання практичних завдання в структурному підрозділі органу влади, політичній партії чи іншій громадсько-політичній установі, використовуючи сучасні методи і засоби політичної науки.

Навчання на основі досліджень передбачає збір та обробка емпіричних даних для дипломної роботи. Формування навичок роботи у колективі у якості як виконавця так і куратора робіт. Під час підготовки до звіту за результатами кейс-орієнтованого навчання здобувачі розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу, синтезу та аналітичного мислення.

1.2. Зміст переддипломної практики

Переддипломна практика виконує функцію об'єднувального чинника між теоретичним навчанням майбутніх фахівців і їхньою самостійною професійною роботою. Практика також дає змогу здобувачам отримати оригінальний матеріал для випускних магістерських робіт і додатковий досвід спілкування з фахівцями-практиками. Таким чином, переддипломна практика є завершальним етапом програми підготовки студентів-магістрантів за даною ОПП, під час якої здобувач повинен виконати самостійну практичну роботу або ж аналітичне дослідження, творчо застосовуючи теоретичні знання, набуті під час навчання, для вирішення визначеного кола технологічних завдань у тій чи іншій сфері політики. У свою чергу, напрацьований досвід та зібрані інформаційно-аналітичні матеріали практики складають основу магістерської випускної роботи.

Зміст переддипломної практики визначається її метою, комплексом взаємозв'язаних і взаємодоповнювальних загальних завдань та обов'язковими результатами. Зміст практики реалізується через різноманітні конкретні завдання для магістрантів-практикантів, подані в таблиці 1.

Таблиця 1 – Завдання практики переддипломної в організаціях

№	Завдання	Форма звітності
1	Затвердження програми науковим керівником	Підпис наукового керівника на програмі
2	Ознайомлення з установою/ організацією - базою практики (мета, завдання, принципи роботи, організаційна структура, нормативна база тощо);	Опис нормативної бази організації
3	Вивчення аспектів роботи політичних партій, громадсько-політичних організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування в сфері розроблення та управління політичними технологіями та підготовки аналітики	Опис у довільній формі
4	Збір та первинна обробка емпіричних даних, необхідних для виконання магістерської роботи.	Емпіричні дані: теоретичну та практичну вихідну інформацію, її аналіз, розрахунки та сформований проєкт рекомендацій, необхідні для дипломної роботи.
5	Виконання практичних завдання в структурному підрозділі органу влади, політичній партії чи іншій громадсько-політичній установі	Опис у довільній формі
6	Підготовки до звіту за результатами практико-орієнтованого навчання.	Звіт. Фото та/або відеофіксація

Переддипломна практика в організаціях передбачає такі загальні завдання:

– поглиблення та закріплення отриманих у процесі навчання теоретичних знань з дисциплін «Методологія політичних досліджень», «Взаємодія органів державної влади із громадськістю», «Міське самоврядування зі змістовим модулем: «Децентралізація та управління в громадах»; «Громадсько-політична участь: теорія та практика проєктої діяльності» «Політична аналітика. Розробка аналітичних документів», «Політична психологія», «Політичні та виборчі технології»;

– ознайомлення здобувачів вищої освіти на основі конкретних кейсів з особливостями роботи політтехнолога чи аналітика;

– забезпечення можливості аналізу внутрішньої структури профільної організації та формування висновків щодо її відповідності формату завдань та рекомендацій щодо її оптимізації;

– розвиток компетентостей проведення політологічних досліджень з залученням власного досвіду і власних спостережень здобувачів, вивчення особливостей діяльності організацій у конкретних ситуаціях та при вирішенні конкретних завдань;

– набуття досвіду проведення тематичних заходів та підготовки якісної аналітики, включаючи навички пошуку та використання необхідної інформації, налагодження комунікацій з зацікавленими сторонами, навички об'єктивного аналізу ситуації та інтерпретації результатів.

1.3. Етапи проходження переддипломної практики

Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти за ОПП «Політичні технології та аналітика» регламентується Наказами та Положеннями про проведення практики студентів закладів вищої освіти України, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України. Крім того, всі етапи проходження переддипломної

практики регламентуються Положенням про організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти Сумського державного університету (Введено в дію наказом № 1372-I від 17 грудня 2021 р.).

Зміст практики в організаціях, визначені її метою, комплексом взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних загальних завдань і обов'язковими результатами, реалізується в кілька етапів:

- організаційний (вибір місця практики, підписання угоди та узгодження плану практики, налагодження особистісних контактів з керівником та колегами з бази практики);

- аналітичний (збір необхідної інформації, співвіднесення її з завданнями випускної магістерської роботи, постановка додаткових завдань тощо) ;

- практичний (виконання окремих завдань, підготовка та участь у заходах, акціях, робота з конкретними кейсами, блоками інформації);

- підсумковий (оформлення комплекту звітності).

Практикант має вчитись раціонально розподіляти час і планувати окремі види роботи, що є частиною загальної мети практики і складовою професійних навичок. Хоча цілком природною буде і ситуація, коли в межах обмежених строків переддипломної практики (4 тижні) окремі етапи можуть збігатися в часі. Тому чітке дотримання вимог і порад керівника та власна організованість практиканта є обов'язковою умовою успішного проходження практики. А про всі складнощі та непередбачені ситуації керівник має бути вчасно повідомлений.

2. Організація й форми контролю переддипломної практики

2.1. Бази переддипломної практики

Практика проходить на базі політичних партій, громадсько-політичних організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування, що дозволить отримати навички з розроблення та управління політичними технологіями та підготовки аналітики.

Для забезпечення високого рівня підготовки фахівців за даною спеціальністю Сумський державний університет має потужну власну базу аналітичних та дослідницьких центрів: Центр соціальних досліджень; Центр досліджень регіональної безпеки; Гендерний ресурсний центр; Центр забезпечення якості вищої освіти. Для проходження здобувачами практики та стажувань підписані угоди з низкою установ, організацій.

При виборі баз практики випускова кафедра керується діючою нормативною базою (Положення про організацію та проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти Сумського державного університету, Версія 02) та враховує побажання і можливості кожного здобувача.

Основною умовою на даному етапі є забезпечення для здобувача досягнення мети переддипломної практики, зокрема, отримання інформації для підготовки випускної магістерської роботи. отримання необхідних навичок, тощо. Отже, перш за все, кафедра орієнтується на профіль організації або ж наявність структурних підрозділів, що відповідають освітньо-професійній програмі «Політичні технології та аналітика» і здатні забезпечити виконання здобувачем програми практики. Важливими також є і наявність кваліфікованих фахівців, які мають необхідний досвід і зможуть забезпечити належне керівництво практикою;

В умовах воєнного стану надзвичайно важливим є і обов'язкове забезпечення безпечних умов проходження практики здобувачами, а також можливість дистанційної роботи, отримання доступу до робочої документації, нормативної бази, що регламентує діяльність профільних підрозділів/ напрямів роботи організації,

важливої для отримання практичних навичок, та іншої необхідної для роботи інформації тощо.

Не останнє місце при виборі бази практики посідають і власний досвід, професійні інтереси здобувачів та можливість подальшого працевлаштування. Саме тому здобувачам надається можливість обрати місце проходження практики з наявних баз практики, з якими СумДУ вже має укладені угоди (договори) або самостійно запропонувати місце проходження практики. Організація, де магістрант проходить практику, стає об'єктом його самостійного прикладного дослідження, результати якого будуть відображені у його випускній представляються в магістерській роботі.

Відповідальність за організацію, проведення і контроль переддипломної практики покладається на випускову кафедру і безпосередньо – на керівників практики від кафедри.

Кафедра забезпечує навчально-методичний та організаційний супровід підготовки та виконання програм практики.

До керівництва практикою магістрантів залучаються досвідчені викладачі, що мають наукові ступені та вчені звання і відповідний досвід аналітичної роботи. Керівником переддипломної практики зазвичай є керівник кваліфікаційної роботи магістра. У виняткових випадках (особливості бази практики, складність обраної теми чи напрямку роботи, обмежені можливості доступу, викликані складнощами воєнного часу тощо) магістранту-практиканту можуть призначати двох консультантів.

На всіх етапах проходження практики здобувач має можливість контактувати з керівником.

2.2. Обов'язки магістрантів-практикантів

Під час проходження переддипломної практики магістранти зобов'язані:

- повністю виконувати всі завдання практики переддипломної (таблиці 1):
- додержуватися трудової дисципліни та правил, установлених базою практики;
- демонструвати високі особистісні й професійні якості майбутнього політичного технолога, аналітика;
- відвідувати всі поточні зустрічі, заходи;
- якісно оформити та своєчасно подати керівникові практики (методистові) звітну документацію;
- взяти участь у підсумковій конференції з атестації магістранта.

2.3. Обов'язки керівника переддипломної практики

1. Обов'язки керівника практики від кафедри:

- забезпечує високу якість проходження магістрантами практики згідно з програмою;
- контролює перед початком практики підготовленість бази практики (включаючи необхідні угоди) та готує необхідні супровідні документи;
- проводить інструктаж (індивідуально чи групою) про порядок проходження практики та з техніки безпеки включаючи додаткові інструкції, пов'язані як з особливостями воєнних загроз, так і з забезпеченням необхідного рівня відповідальності при роботі з документами);
- знайомить здобувачів з вимогами щодо звітності з практики;
- у співпраці з науковими керівниками магістерських робіт (якщо це інший викладач) забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
- контролює забезпечення умов праці здобувачів та правил внутрішнього трудового розпорядку баз практики та проведення з ними інструктажів з охорони праці при необхідності;

- веде поточний контроль виконання магістрантами передбачених програмою етапів практики, допомагає у вирішенні поточних питань, що стосуються відпрацювання окремих заходів, технологій, роботи з інформацією її пошуком та аналізом;

- надає консультації щодо оптимальних форм роботи з конкретними організаціями та блоками інформації, приймає звітну документацію та оцінює (одноосібно чи у складі комісії) результати переддипломної практики;

- інформує завідувача кафедри про хід проходження практики, надає зауваження та пропозиції щодо поліпшення практики магістрантів.

2. Обов'язки консультанта від організації – бази практики:

- надає інформацію про особливості діяльності організації, допомагає в плануванні окремих етапів практики;

- у взаємодії з керівником практики від університету організовує проходження студентами практики, зокрема, проводить інструктаж практикантів із питань охорони праці та безпекової політики;

- сприяє магістрантам у доступі до інформації/документів організації, необхідних для виконання програми і завдань практики;

- погоджує програму практики та надає консультаційну допомогу в реалізації магістрантом завдань практики, виступає експертом у вирішенні складних практичних кейсів;

- надає відгук про роботу практиканта на базі практики як з точки зору виконання програмних завдань, так і дотримання політик та демонстрації соціальних навичок;

- бере участь (за можливості) у підсумковій конференції з атестації магістранта за результатами виробничої психологічної практики.

Керівником практики від приймаючої організації є кваліфікований фахівець, що відповідає за організацію практики, забезпечуючи можливість виконання робочої програми практики.

Його основні завдання і функції фіксуються у базовій угоді щодо проходження практики.

Даний перелік позицій відповідальності керівників дозволяє магістрантам зорієнтуватись, з яких питань вони можуть звертатись до керівника і на яку організаційну та методичну допомогу в ході переддипломної практик можуть розраховувати. Проте основна відповідальність за дотримання вимог і виконання передбачених програмою робіт лежить все-таки на самих магістрантах, які мають на даному етапі навчання продемонструвати кращі якості, відповідні майбутній кваліфікації.

Керівник практики та здобувач несуть спільну відповідальність за дотримання етичних принципів роботи та принципів академічної доброчесності під час проходження переддипломної практики та підбиття її підсумків.

2.4. Звітна документація

Проходження переддипломної практики потребує оформлення таких документів:

1. Договір/угода про проведення практики здобувачів ЗВО¹. Відповідно до «Положення про організацію та проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти Сумського державного університету» співпраця університету з організаціями-базами практик відбувається на підставі відповідних договорів, супровід яких здійснює фахівець відділу практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів.

2. Заповнений і підписаний керівником організації-бази практики договір передається на кафедру не пізніше ніж за 20 днів до початку практики. Такий договір після погодження з

---

¹ Зразки доступні у документі за посиланням: normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=5c1efd23-0bb8-e011-9adc-001a4be6d04a&kind=1&version=1695274786.369

потенційним науковим керівником та гарантом ОПП є підставою для формування проєкту наказу про закріплення здобувачів за базами практики і далі передається у Відділ практики та інтеграційних зв'язків з замовниками кадрів.

3. Розподіл здобувачів за базами практики і призначення керівників здійснюється випусковою кафедрою психології, політології та соціокультурних технологій і оформлюється наказом по університету у встановлені строки, але не пізніше ніж за 10 днів до початку проведення практики. Після підписання наказу зміни організації-базі проходження практики можливі лише виняткових випадках і передбачають детальне обґрунтування та підготовку окремого наказу. Тому здобувач, який реалізує свою можливість самостійно запропонувати місце проходження практики, має відповідально підійти до підготовки необхідної документації, включаючи підписання угоди, і оцінити можливі ризики.

4. Всі подальші кроки, включаючи направлення на переддипломну практику, яке слугує підставою для прийому здобувача установою, організацією, оформляються відповідно до діючої нормативної бази. У окремих випадках, наприклад за вимогою певних організацій чи з безпекових міркувань, на підставі договору про проведення практики здобувачів ЗВО університетом можуть готуватись додаткові документи – листи, додаткові угоди чи звернення, наприклад про можливість допуску до окремої документації чи щодо графіку роботи практиканта чи участі його в окремих заходах.

5. Програма переддипломної практики є основним документом, що визначає мету, завдання і зміст практичної підготовки здобувача на даному етапі реалізації освітньо-професійної програми. Програма практики розробляється керівником практики від університету та погоджується з керівником від бази практики.

Програма переддипломної практики включає перелік основних видів робіт, які здобувач має виконати протягом часу проходження практики. Зазвичай програма орієнтована на особливості випускної магістерської роботи і може мати більш

виражені технологічні або ж аналітичні акценти. Проте в обох випадках програма передбачає виконання наступних робіт:

- Поглиблене дослідження з залученням отриманих на базі практики досвіду та інформації теоретичних основ наукової чи практичної проблеми, яка є предметом аналізу у випускній роботі;

- Ознайомлення з наявним досвідом вирішення проблеми за тематикою магістерського дослідження та порівняння його з кращими вітчизняними та світовими практиками;

- Уточнення – за необхідності – предмету, об'єкту та методів дослідження з врахуванням отриманого в ході практики досвіду;

- Аналіз політичної діяльності організації-базису практики за обраним напрямком (сферою). В залежності від особливостей організації такий аналіз може включати аналіз внутрішньої структури організації та надання рекомендацій щодо її оптимізації; наявність розроблених політик за окремими напрямками діяльності, рівень їх впровадження, зокрема, дотримання працівниками в ході виконання повсякденних завдань етичних вимог до професійної діяльності;

- Аналіз актуальної нормативної бази, а також чинників середовища, в якому функціонує організація. Для підготовки аналітики, наприклад, важливими будуть і фінансові результати діяльності або джерела отримання коштів для окремих проектів чи заходів (якщо вони є відкритими), і динаміка розвитку за важливими показниками, і характер та активність зв'язків з цільовою аудиторією, партнерства, особливості конкурентного середовища тощо. Для вивчення досвіду застосування окремих політичних технологій та відстеження рівня їх ефективності важливим буде звернення як до разових акцій чи заходів, так і до пролонгованих форм активності, вивчення процесів у їх динаміці, включаючи критерії та методики оцінки самою організацією такої активності та кроків у бік її вдосконалення.

- Опис проведених на базі практики заходів (або участі у окремих етапах), занять, досліджень, основні отримані результати

та їхнє обговорення. Використання політичних технологій, прийомів, активних методів роботи, авторських розробок.

6. Формування висновків на основі вивченого досвіду (включаючи обмін інформацією, комунікації) та підготовка рекомендацій. За результатами проходження переддипломної практики здобувач може запропонувати як окремий перелік рекомендацій, так і більш-менш цілісний проект або ж елементи технології. Як варіант може бути визначення нових перспективних напрямів роботи чи цільових груп тощо.

7. Звіт за результатами проходження переддипломної практики. Це основний підсумковий документ, що відображає результати виконання програми практики і надає можливість проаналізувати і оцінити всі форми діяльності здобувача під час проходження практики.

За період проходження практики переддипломної магістрант готує та подає не пізніше ніж за п'ять днів до підсумкової конференції пакет звітної документації, що містить:

- 1) титульний аркуш;
- 2) індивідуальний план практики переддипломної (див. додаток Б) з відмітками про виконання кожного пункту;
- 3) вступ: мета, завдання практики; терміни й місце проходження практики переддипломної;
- 4) опис проведеної роботи на базі практики – організації (див. додаток В) з фото- / відео- доказами;
- 5) відгук на роботу магістранта з бази практики, офіційно засвідчений;
- 14) атестаційний лист.

Форма/зразки документів, включаючи форму титульного аркушу звіту з практики є загальноприйнятими і наводиться у додатках до Положення про організацію та проведення практичної

підготовки здобувачів вищої освіти Сумського державного університету, Версія 02².

Звіт та супровідні документи здобувач оформляє відповідно до вимог вищої школи (шрифт, правила цитування, ілюстративні матеріали, що відображають основні результати проходження практики тощо), відповідаючи за грамотність та коректність представлення результатів. Вимоги до презентації звіту наведені у відповідному розділі даних рекомендацій.

Звіт може містити опис окремих форм проведеної під час переддипломної практики роботи відповідно до спеціалізації здобувача. До звіту можуть бути додані сертифікати про проходження певних курсів, тренінгів, набуття іншого досвіду/компетентностей, відповідних ОПП та суміжних з завданнями практики.

Звіт є основним підсумковий документом, що відображає результати виконання програми практики і надає можливість проаналізувати і оцінити всі форми діяльності здобувача під час проходження практики.

Звіт, має бути складений у встановлений час проходження практики, перевірений і затверджений керівником як від ЗВО, так і від бази практики.

Результати проходження переддипломної практики магістрант оформляє і подає на кафедру у формі письмового документу обсягом –15-20 сторінок машинописного тексту (додатки не входять до загального тексту). Обов'язково подається електронний варіант документу.

Звіт має відображати не лише формальні результати роботи, а й демонструвати набуті магістрантом в ході навчання професійні навички. А тому поданий документ повинен відповідати поставленим завданням, мати чітку логічну структуру, переконливу

---

² normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=5c1efd23-0bb8-e011-9adc-001a4be6d04a&kind=1&version=1695274786.369

аргументацію та доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій.

Складовою цього звіту має бути оцінка керівника від бази практики, включаючи характеристику-відгуку про роботу здобувача, яка відобразить, у тому числі, і продемонстровані здобувачем соціальні компетентності. Разом зі щоденником практики ці документи передаються керівникові практики від кафедри не пізніше ніж за 3 дні до закінчення практики, необхідні для внесення уточнень та правок.

3. захист переддипломної практики

3.1. Процедура захисту

Виходячи з завдань переддипломної практики, яка є об'єднувальним чинником між теоретичним навчанням майбутніх фахівців і їхньою самостійною професійною роботою та дає змогу здобувачам отримати оригінальний матеріал для випускних магістерських робіт і додатковий досвід спілкування з фахівцями-практиками, захист результатів також працює на досягнення таких завдань і розвиток аналітичних та комунікативних навичок. Захист переддипломної практики передує або ж у виняткових випадках може бути суміщеним з передзахистом випускної магістерської роботи.

Захист практики планується випусковою кафедрою і відбувається публічно (офлайн чи онлайн), зазвичай у формі науково-практичного семінару, до участі у якому запрошуються викладачі та представники баз практики. Кожен здобувач на основі поданого звіту готує коротку презентацію, в якій відображає основні результати практики і найважливіші позиції, які стосуються магістерської роботи.

Доповідь студента на захисті практики, тривалістю до 7 хвилин, готується за матеріалами звіту про проходження переддипломної практики і супроводжується презентацією. Доповідь-презентація повинна відображати всі пункти звіту та результати аналізу власної практичної та науково-дослідної діяльності.

Обов'язкові структурні елементи презентації такі:

- назва організації- бази практики;
- тема магістерської роботи/ дослідження, його актуальність;
- мета, завдання практики, орієнтовані на виконання дослідження та набуття практичних навичок;
- важливі для аналізу та набуття навичок особливості діяльності організації, базові показники соціально-політичної активності;

- опрацьовані в ході практики технології, методи дослідження;
- проект рекомендацій по вдосконаленню роботи/структури\методів роботи тощо.
- висновки.

Зміст презентації узгоджується з керівником практики від університету. Обсяг презентації – 7-10 слайдів.

3.2. Форма та критерії оцінювання переддипломної практики

Результати проходження переддипломної практики магістрант оформляє і подає на кафедру як письмовий звіт обсягом –15- 20 сторінок машинописного тексту (додатки не входять до загального тексту). До захисту переддипломної практики допускаються здобувачі, які в повному обсязі виконали програму і надали у встановлені строки керівникові практики від університету всі необхідні документи:

- Звіт про проходження переддипломної практики, підписаний на підприємстві;
- Програму практики, підписану на підприємстві з записами здобувача, що відображають хід практики і реалізовані кроки;
- Відгук керівника практики від підприємства, підписаний на підприємстві.
- Презентацію доповіді на захисті практики.

У випадку суттєвих відхилень виконаного звіту від вимог, він повертається для опрацювання і внесення доповнень.

Для отримання високої оцінки магістрант повинен повністю виконати всі завдання практики, своєчасно оформити звітну документацію.

Форма підсумкового контролю переддипломної практики – диференційований залік, який виставляється після доповіді магістранта на підсумковій конференції.

Підсумкову оцінку за практику виставляє керівник практики. Оцінка із захисту практики є обов'язковою і заноситься у заліково-

екзаменаційну відомість. У разі невиконання вимог, що ставлять до практиканта, він може бути усунутий від практики. Рішення про продовження термінів практики ухвалює декан факультету. У разі незгоди здобувача-магістранта з отриманою оцінкою він має право звернутися до декана з проханням створити апеляційну комісію щодо перегляду результатів практики. У цьому випадку додаткову оцінку практики проводить комісія, до складу якої входить гарант ОПП, керівник практики від університету та провідний викладач кафедри.

Здобувач, який не виконав програму переддипломної практики без поважних причин або ж не подав відповідних звітних документів, не може бути допущений до підсумкової конференції по захисту практики і, відповідно, дипломної роботи і повинен вирішувати питання подальшого навчання з деканатом у відповідності до діючої нормативної бази. Аналогічно, здобувач, який отримав негативну оцінку комісії за практику, відраховується.

Критерії оцінки результатів переддипломної практики здобувачів відображені у відповідному силабусі.

Список рекомендованої літератури

Основна література

1. Свидрук І. І., Турянський Ю. І., Миронов Ю. Б. Організаційна поведінка: підручник. Львів: Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2022. - 352 с.
2. Навчально-методичний комплекс з практики (спеціальність: 052 Політологія): Навчально-методичний посібник/ О.В. Віннічук, В.Ю. Маркітантов, А.В. Найчук та ін. ; за науковою редакцією А.В. Найчука. Вид. 3-є, перероб. і доп. Кам'янець-Подільський, 2022. 120 с.

Допоміжна література

1. Писати аналітику може кожен. Мистецтво переконливого тексту / Катерина Зарембо. – К., 2021. – 224 С.
2. Паніотто В. Харченко М. Методи опитування. "ВД «Києво-Могилянська академія»", 2018.
3. Доцяк І. Методика і техніка політичних досліджень: навчально-методичний посібник для студентів. Напрямок підготовки 052 «Політологія». Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017. 38 с.

Додатки

ДОДАТОК А

Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

**ЗВІТ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ
ПРАКТИКИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ**

Здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики:

_____
(прізвище, ініціали, вчене звання, науковий ступінь)

_____
(оцінка, підпис керівника)

Суми 202____

ДОДАТОК Б

Сумський державний університет
Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра психології, політології та соціокультурних технологій

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПРАКТИКИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я по батькові)

за освітньо-професійною програмою
«Політичні технології та аналітика»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Місце проходження практики

Термін практики: з _____ до _____ 20__.

Керівник практики: _____
(прізвище, ініціали, вчене звання, науковий ступінь)

Дата (період)	Зміст запланованої роботи	Відмітка керівника про виконання

ПРАКТИКА ПЕРЕДДИПЛОМНА

Методичні вказівки
для здобувачів вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
«Політичні технології та аналітика»
денної форми навчання

Відповідальна за випуск А. М. Костенко
Редактор С. М. Симоненко
Комп'ютерне верстання С. М. Король

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 2,91. Обл-вид. арк. 2,84.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007